

Investigating the Strategic Role of Research Institutes in Strengthening Iran's Soft Power in the World System

Maryam Saniejlal

Faculty member of Science and Research Policy Department, National Research Institute for Science Policy (NRISP), Tehran, Iran. saniejlal@nrisp.ac.ir

Abstract

The vision of developing the power of the Islamic Republic of Iran at the regional and transregional level has guided the country's macro-policies and strategies. Utilizing soft power and its tools is one of the main strategies to realize this vision. Participation in the global network of science and knowledge is one of the most important tools that lead to the realization of the soft power strategy. However, the focus on culture and education has led to less focus on the role of research and research institutes in promoting soft power. The purpose of this article is to answer the question of how the internationalization of research institutes can promote Iran's soft power in the world system? In answer to this question, an integrated theoretical framework based on neoliberalism, globalization, and Manuel Castells' theory of network system has been used. In terms of research method, in this article, the methods of documentary studies, comparative study, expert panel and case study have been used. The scope of research is a comparative study of the experiences of selected national and international research institutes in the fields of humanities, basic sciences and engineering. The conclusion of the article is that the role of research institutes as a tool of The soft power of countries requires their role as an international institution. Upgrading the capabilities and capacities of a research institute as a means of gaining power and prestige in the international arena requires it to join the global science network. Joining the World Science Network requires the provision of a suitable ecosystem in which, at the same time, international, national and transnational factors, in a dynamic and constructive

interaction, provide the ground for the internationalization of research institutes.

At the institutional level, the presence of the will to internationalize in policymakers and its reflection in the vision, missions and executive plans of the institution is important.

Keywords: Internationalization, Soft Power, Research Institute, International Scientific Cooperation, Networked World

بررسی نقش راهبردی مؤسسات پژوهشی در تقویت قدرت نرم ایران در نظام جهانی^۱

مریم صنیع اجلال

هیأت علمی گروه سیاست علوم و تحقیقات مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران، ایران.

saniejlal@nrisp.ac.ir

چکیده

چشم انداز توسعه قدرت جمهوری اسلامی ایران در سطح منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای، هدایتگر سیاستها و راهبردهای کلان کشور بوده است. بکارگیری قدرت نرم و ابزارهای آن از راهبردهای اصلی تحقق این چشم انداز است. مشارکت در شبکه جهانی علم و دانش از مهمترین ابزارهایی است که به تحقق راهبرد قدرت نرم منجر می‌شود. با این وجود، تمرکز بر فرهنگ و آموزش باعث شده تا کمتر به نقش پژوهشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی در ارتقای قدرت نرم توجه شود. هدف این مقاله پاسخ به این پرسش است که بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی چگونه می‌تواند باعث ارتقای قدرت نرم ایران در نظام جهانی شود؟ در پاسخ به این پرسش از چارچوب نظری تلفیقی مبتنی بر نئولیبرالیسم، جهانی‌شدن و نظریه نظام شبکه‌ای مانوئل کاستلز استفاده شده است. از حیث روش پژوهش در این مقاله از روش‌های مطالعات اسنادی، بررسی تطبیقی، نشست با خبرگان و موردکاوی استفاده شده است. قلمروی پژوهش بررسی تطبیقی تجارب مؤسسات پژوهشی منتخب ملی و بین‌المللی در حوزه‌های علوم انسانی، علوم پایه و فنی-مهندسی است. دستاورد مقاله آن است که ایفای نقش مؤسسات پژوهشی به عنوان ابزار قدرت نرم کشورها مستلزم نقش‌آفرینی آنها به عنوان نهادی بین‌المللی است. ارتقای توانمندی‌ها و ظرفیت‌های یک مؤسسه پژوهشی به عنوان ابزار کسب قدرت و پرستیژ در عرصه بین‌المللی مستلزم پیوستن آن به شبکه علم جهانی است. پیوستن به شبکه علم جهانی مستلزم فراهم شدن زیست بوم مناسبی است که در آن همزمان عوامل سطح بین‌المللی، ملی و فروملی در تعاملی پویا و سازنده، زمینه بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی را فراهم کنند. در سطح نهادی وجود اراده بین‌المللی‌سازی در سیاستگذاران و انعکاس آن در چشم انداز، ماموریت‌ها و برنامه‌های اجرایی موسسه حائز اهمیت است.

۱. این یک مقاله دسترسی آزاد تحت مجوز (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) CC BY-NC-ND است.

واژه‌های کلیدی: بین‌المللی‌سازی، قدرت نرم، موسسه پژوهشی، همکاری علمی بین
المللی، جهان شبکه‌ای

تاریخ دریافت: ۰۰/۰۱/۱۹ تاریخ بازبینی: ۰۰/۰۲/۰۷ تاریخ پذیرش: ۰۰/۰۲/۲۵

فصلنامه راهبرد، دوره ۳۰، شماره ۱۰۰، پاییز ۱۴۰۰، صص ۵۸۷-۶۲۰

مقدمه

یکی از روندهای اصلی نظام بین‌الملل تغییر مستمر الگوها و پارادایم‌های قدرت از منابع سخت‌افزاری و مبتنی بر اعمال زور به سمت جلوه‌های نرم و مبتنی بر نفوذ در دل‌ها و مغزها است. تغییر پارادایم‌ها^۱ به‌ویژه پس از فروپاشی نظام دوقطبی و اتحاد جماهیر شوروی سرعت و شتاب روزافزونی پیدا کرده و جهانی‌شدن ارتباطات و اطلاعات، مسیر این تحول را تسریع و تسهیل کرده است (Brian , 2015, p. 87). در پی این تحولات در قرن بیست و یکم، دولت‌ها متمایل به به‌کارگیری منابع نوین قدرت شده‌اند.

توجه به ابعاد نرم قدرت در کنار قدرت نظامی به عنوان بعد سخت قدرت در سیاست‌های کلان قدرت‌های بزرگ نمود یافته است. در سال ۲۰۰۷ رابرت گیتس^۲، وزیر وقت دفاع آمریکا خواستار سرمایه‌گذاری دولت این کشور برای ارتقای قدرت نرم آمریکا در جهان شد. به باور وی، صرف اعمال قدرت نظامی باعث دفاع از منافع جهانی آمریکا نخواهد شد. موضوع به‌کارگیری قدرت نرم محدود به جمهوری خواهان آمریکا نشد و در روند سیاست‌گذاری توسط دولت دموکرات باراک اوباما^۳ در سال ۲۰۰۹ و هیلاری کلینتون^۴، وزیر امور خارجه وی نیز مورد توجه قرار گرفت (نای، ۱۳۹۲: ۱۰). در اکتبر ۲۰۰۷، هوجین تائو^۵ از قصد

۱ Paradigm shift

۲ Robert Gates

۳ Barack Obama

۴ Hillary Clinton

۵ Hu Jintao

چین برای ارتقای قدرت نرم^۱ سخن گفت. این کشور با راه‌اندازی مؤسسات کنفوسیوس در سراسر جهان، جذب دانشجویان خارجی و بهره‌گیری از دیپلماسی نرم در سیاست خارجی خود عملاً ابزار قدرت نرم را برای پیشبرد برنامه‌های ارتقا به قدرت برتر جهانی به کار گرفته است (Yang, 2010, p. 238).

اهمیت دستیابی به قدرت نرم برای کشورهای صاحب نفوذ و اقتدار بین‌المللی بدان پایه مورد توجه قرار گرفته است که نظام‌های رتبه‌بندی بین‌المللی برای آن توسعه داده شده است. یکی از شاخص‌ترین نظام‌های رتبه‌بندی متعلق به کشور انگلستان^۲ است. در این کشور «بریتیش کانسیل»^۳ که نهادی مشورتی برای تعیین اولویت‌های سیاست‌گذاری علم و فناوری است، طی چند سال اخیر، نظام رتبه‌بندی کشورهای بزرگ بر پایه قدرت نرم را توسعه داده است. مطابق گزارش این شورا، کشور انگلستان یکی از ابرقدرت‌های^۳ جهان در حوزه قدرت نرم معرفی شده است. تبادل پژوهشگران و دانشجویان و جذب محققان در زیر ساخت‌های آموزشی انگلستان یکی از عوامل دستیابی به جایگاه برتر جهانی در قدرت نرم اعلام شده است (Council, 2021).

علاوه بر این مرکز رتبه‌بندی بین‌المللی قدرت نرم کشور آمریکا از سال ۲۰۱۵ در حال سنجش وضعیت و جایگاه ۳۰ کشور برتر جهان بر پایه شاخص‌های قدرت نرم است. مهم‌ترین شاخص‌های این مرکز برای سنجش قدرت نرم عبارتند از: توان دیجیتال کشورها بر حسب ظرفیت‌ها و زیر ساخت‌هایی که در دیپلماسی دیجیتال در اختیار دارند؛ توان فرهنگی که ناظر بر تقاضای جهانی برای برون‌دادهای فرهنگی کشورها سنجیده می‌شود؛ رونق کسب و کار که بر پایه جذابیت اقتصادی و ظرفیت نوآوری کشورها سنجیده می‌شود؛ آموزش که ناظر بر کیفیت دانشگاه‌ها، توان جذب محققان و دانشجویان بین‌المللی و مشارکت در پژوهش‌های جهانی ارزیابی می‌شود و شاخص ادغام که ناظر بر توانایی شبکه دیپلماتیک کشورها در مشارکت در امور جهانی است. بر پایه آخرین رتبه‌بندی این

^۱ Soft power

^۲ British Council

^۳ superpower

مرکز، کشورهای فرانسه، انگلستان، آلمان، سوئد و آمریکا به ترتیب جایگاه‌های اول تا پنجم جهان و کشور چین جایگاه بیست و هفتم و کشورهای ترکیه و روسیه به ترتیب جایگاه بیست و نهم و سی‌ام جهان در عرصه قدرت نرم را به دست آورده‌اند (USC Center on Public Diplomacy, 2019).

بررسی دسته‌بندی‌های مذکور بیانگر آن است که قدرت همواره متغیری وابسته به شرایط است، از این رو تحولات مستمر نظام بین‌الملل منجر به تحول در مفهوم قدرت شده است. در این تحول، مفهوم قدرت بر حسب سه حوزه منبع قدرت، دامنه قدرت و اشکال اعمال قدرت مطابق شکل ۱ قابل بررسی است.

شکل ۱. تحول مفهوم قدرت

در نظام پیچیده بین‌المللی، الگوی تقسیم قدرت متحول شده است؛ به عبارت روشن‌تر منابع قدرت دیگر تنها محدود به قدرت نظامی نیست. چالش‌های فراگیر بین‌المللی، همکاری را به ابزاری مهم در حل و فصل مسائل حیاتی همچون بیماری‌های همه‌گیر یا تغییرات آب و هوایی و مسائل زیست‌محیطی تبدیل کرده است. ظهور بازیگران جدید در عرصه جهانی، منجر به پراکندگی قدرت شده است. بازیگران غیردولتی به نقش‌آفرینانی در کنار دولت‌ها تبدیل شده‌اند.

در چنین شرایطی کشورها برای حفظ قدرت و جایگاه خود در عرصه بین‌الملل و ارتقای آن نیازمند به‌کارگیری منابع نوینی هستند که از آن تعبیر به بعد

نرم قدرت می شود. نخستین بار جوزف نای^۱ نظریه پرداز نئولیبرال روابط بین الملل، مفهوم قدرت نرم را به کار گرفت و منابع آن را مشتمل بر فرهنگ، ارزش های سیاسی و سیاست خارجی معرفی کرد. آموزش و پژوهش در این مفهوم پردازی در ذیل فرهنگ تعریف شدند (Nye, 2004) جانانان مک کلاری در تقسیم بندی نوینی از منابع قدرت نرم، آموزش و پژوهش را به عنوان منبعی مستقل و حائز اهمیت و نوآوری را به همراه تجارت در شاخه جداگانه ای لحاظ کرد (Rouse, 1996).

رابطه بین قدرت و دانش رابطه دیالکتیکی است که در آن هر دو متغیر هم زمان منجر به تقویت یکدیگر می شوند (فوکو، ۱۳۹۲). مؤسسات پژوهشی به دلیل نقشی که در تولید، توسعه و انتقال دانش و فناوری ایفا می کنند، یکی از مهم ترین کارگزاران قدرت نرم کشورها در نظام نوین بین المللی و در معادلات جدید قدرت محسوب می شوند. با توجه به این اهمیت، میزان بودجه پژوهش کشورها، از مهم ترین شاخص های سنجش عملکرد آنها در ساختار نوین اقتصاد مبتنی بر دانش است. بر اساس آمار یونسکو، مجموع هزینه های سرمایه گذاری شده در حوزه پژوهش در جهان بالغ بر ۱۷۰۰ میلیارد دلار آمریکاست که بیش از ۸۰ درصد آن مختص ده کشور است (UNESCO, 2020:12). این گردش مالی عظیم در کنار نیاز کشورها به هم افزایی در حوزه علم و شبکه ای شدن دانش، بیانگر اهمیت حوزه پژوهش در سیاست گذاری علم و فناوری است. بر اساس اعلام گروه آینده نگری خدمات پژوهشی پارلمان اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۹، همکاری های پژوهشی بین المللی هسته اصلی نظام های علمی و آموزش عالی ارزیابی شده است (EPRS, 2019:1). حتی برخی از صاحب نظران آموزش عالی جهان بر این باور هستند که بین المللی سازی آموزش عالی رکن اساسی دستیابی به توسعه پایدار در جامعه بشری است (European science fundation, 2012, pp. 9-10).

پروژه بین المللی سرن نمونه ای از همکاری علمی بین المللی است. پروژه ای در حوزه علم فیزیک که منشأ اروپایی داشته ولی با گسترش اعضای فعال به بیش از ۸۰

۱. Joseph Nye

۲. CERN

کشور از سراسر جهان به پروژه‌ای بین‌المللی تبدیل شده است. هم‌اکنون بیش از ۲۶۰۰ کارمند و ۷۹۳۱ دانشمند به نمایندگی ۵۸۰ دانشگاه و مؤسسه پژوهشی از ۸۰ کشور در این پروژه مشغول به کار هستند. مأموریت این مرکز؛ تحقیق، خلق فناوری، همکاری و آموزش است. ایران به عنوان یکی از کشورهای غیرعضو سازمان اروپایی تحقیقات هسته‌ای در این پروژه مشارکت دارد (CERN, 2019).

بنابراین ذیل «بین‌المللی‌سازی آموزش عالی» چند کارکرد اصلی بسترساز دستیابی به قدرت نرم است شامل: ارائه آموزش‌های بین‌المللی، انجام پژوهش‌های بین‌المللی، توسعه فناوری و نوآوری بین‌المللی. تمرکز این مقاله بر کارکرد پژوهش است و ذیل این کارکرد «بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی» به عنوان سیاستی که زمینه پیوستن نهادهای پژوهشی کشور به شبکه جهانی علم و فناوری و در نتیجه دستیابی به نفوذ بین‌المللی و ارتقای قدرت نرم شود، مورد توجه قرار گرفته است. با این مقدمه و با در نظر گرفتن الزامات زیر مشتمل بر:

- تغییر پارادایم قدرت در نظام بین‌الملل و اهمیت ابعاد نرم قدرت؛
- محوریت نقش علم در سه‌گانه قدرت و نقش راهبردی مؤسسات پژوهشی؛
- شبکه‌ای شدن علم در جهان و گسترش تعاملات درون شبکه جهانی دانش؛

چگونگی بهره‌گیری مؤسسات پژوهشی از راهبرد «بین‌المللی‌سازی» برای تحقق هدف دستیابی به قدرت نرم در نظام جهانی، موضوع محوری در این مقاله است که تلاش می‌شود با پاسخ به این سوال اصلی که بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی چه نقشی در افزایش قدرت نرم ج.ا.ایران در جهان ایفا می‌کند؟ به آن پرداخته شود. پاسخ به این پرسش، مستلزم چارچوب نظری است که امکان تحلیل و شناسایی ساختارها و کارگزاران مرتبط را فراهم می‌کند و نیز مستلزم روشی تلفیقی است که هم‌زمان اسناد موجود در این حوزه، نهادهای مرتبط و کارگزاران را شناسایی و نظرات نخبگان را احصا کند.

چارچوب نظری و مفهومی

الف) مبانی نظری

چارچوب نظری به کار گرفته شده برای پاسخ به این پرسش که «بین‌المللی سازی مؤسسات پژوهشی چه نقشی در افزایش قدرت نرم ایران ایفا می‌کند؟» بر این مفروض استوار است که در عصر جهانی شدن و با شکل‌گیری نظام شبکه‌ای علم و فناوری در سطح بین‌المللی و افزایش تعداد بازیگران حوزه آموزش عالی (دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی) توسعه نظام علم، فناوری و نوآوری در گروی پیوستن به شبکه جهانی علم و بین‌المللی شدن آنهاست؛ در واقع در جهان کنونی شبکه‌ها و ارتباطات به منبع مهم قدرت تبدیل شده‌اند (نای، ۱۳۹۳، ص. ۱۹). این مفروض ریشه در نظریات جهانی شدن از یک‌سو و شبکه‌ای شدن نظام علم و دانش در جهان از سوی دیگر دارد که با بهره‌گیری از نظریه نظام شبکه‌ای مانوئل کاستلز^۱ تبیین می‌شود. بر این اساس تنها کشورهایی قادرند به توسعه همه‌جانبه دست یابند که بتوانند در شبکه علم و دانش جهانی وارد و به عنوان یکی از گره‌های اصلی این شبکه نقش‌آفرینی کنند. حضور در این شبکه علاوه بر نیاز به داشتن توانمندی‌های علمی و فناورانه، نیازمند برخورداری از تعاملات مثبت و پایدار با سایر بازیگران اصلی شبکه دانش جهانی است (کاستلز، ۱۳۸۳، ص. ۸۳).

خاستگاه نظری تبیین قدرت نرم، ریشه در نظریات نئولیبرالیسم دارد. توجه به بازیگران بین‌المللی متعدد، وابستگی متقابل کشورها، اهمیت نهادهای بین‌المللی و لزوم پیوستن به آنها برای تأمین منافع ملی و جهانی، توجه به سایر ابعاد قدرت در کنار قدرت سخت نظامی، محورهای اصلی این ساختار نظری است. بر اساس نظریه جوزف نای اصطلاح قدرت نرم به توانایی تغییر آنچه دیگران انجام می‌دهند و شکل دادن به خواسته‌های دیگران است (Nye, 2004).

مفهوم قدرت یک دال مرکزی در مکاتب نظریه‌پردازی حوزه روابط بین‌الملل است. همان‌گونه که نئورئالیست‌ها بر کسب قدرت به عنوان هدف اصلی در

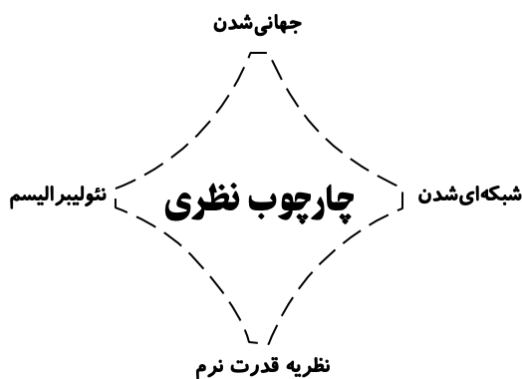
۱Manuel Castells

۲Node

تعاملات بین‌المللی بازیگران تأکید دارند، نتولیرال‌ها و حامیان نظریه جهانی شدن نیز با تأکید بر وابستگی متقابل، همکاری و نهادسازی بین‌المللی، بر قدرت به عنوان فاکتور اصلی در روابط بین‌المللی تأکید دارند (Hazelkorn, 2017) و (Trilokekar, R., Masri, A.E, Masry, H.E, 2020). آنچه در این تعریف باید مورد توجه قرار گیرد تمرکز بر اهمیت کسب قدرت و افزایش آن در عرصه بین‌المللی است.

دانش و همکاری‌های علمی بین‌المللی در این ساختار نظری با هدف کسب قدرت صورت می‌گیرد. دانش و قدرت، رابطه‌ای دوسویه دارند. قدرت دانش می‌آورد و بالعکس در اختیار داشتن دانش، منجر به افزایش قدرت می‌شود (Rouse, 1996).

مطابق مبانی نظری بیان‌شده، چارچوب نظری به‌کارگرفته شده در مقاله به شرح شکل زیر صورت‌بندی شده است.

شکل ۱. چارچوب نظری

با توجه به نکات گفته شده، کسب قدرت در دنیای جهانی شده با استفاده از ابزار نوین صورت می‌گیرد. آنچه در این مقاله مورد تأکید است «بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی» به عنوان یکی از عوامل اصلی دستیابی به قدرت نرم است. بین‌المللی شدن مؤسسات پژوهشی روندی است که متأثر از کلان‌روند جهانی و

شبکه‌ای شدن تعریف می‌شود و طی آن هر نهاد به فراخور اقتضائات خاص خود به تأثیرات جهانی‌شدن پاسخ می‌دهد (Knight, 1997, p. 56).

ب) روش پژوهش

با تکیه بر این چارچوب نظری، روش‌های استفاده شده عبارتند از: روش مطالعات اسنادی به منظور شناسایی اهداف، چشم‌اندازها، شاخص‌ها و وضعیت جاری مؤسسات پژوهشی؛ روش موردکاوی مؤسسات منتخب ملی با هدف بررسی دقیق درون‌موردی مؤسسات منتخب و بررسی تطبیقی مؤسسات ملی و بین‌المللی به منظور مطالعه نمونه‌های منتخب ملی و بین‌المللی مطابق با شاخص‌های ارزش تعریف شده و در نهایت روش نشسته خبرگانی برای راستی‌آزمایی نتایج پژوهش.

ج) تعریف و شاخص‌ها

بین‌المللی‌سازی مفهومی پیچیده است که متأثر از خاستگاه نظری، سطح تحلیل کنشگران، اهداف و چشم‌انداز ملی و نهادی تعریف می‌شود. در این مقاله تعریف جین نایت از بین‌المللی‌سازی آموزش عالی مورد توجه است. بنابراین تعریف «بین‌المللی‌سازی فرایندی پویا و به هم پیوسته است و نه مجموعه‌ای از فعالیت‌های گسسته که کاملاً معطوف به شرایط کشورها، به عنوان کنشگران اصلی عرصه بین‌المللی و کنشگران ملی و فروملی است» (Knight, 1997) که مشتمل بر نهاد (مؤسسات پژوهشی) و بازیگران درون نهاد است.

در تعریف این مفهوم دو نگاه مستتر است شامل «نگاه به درون»^۱ و «نگاه به بیرون»^۲. نگاه به درون، ناظر بر تغییراتی است که باید در داخل رخ دهد و نگاه به بیرون ناظر بر سیاست‌های جدید از قبیل دیگران را تحت کنترل و صیانت بین‌المللی قراردادن است. این فرایند معطوف به همکاری؛ وابستگی متقابل؛ اشتراکات هرچه بیشتر و تسهیم نظام‌ها؛ قوانین؛ ارزش‌ها و هنجارها با مردم جهان

^۱ Jane Knight

^۲ inward-looking

^۳ outward-looking

است. تحقق و پیشبرد این روند، مستلزم بازبودن؛ انطباق پذیر بودن؛ جهان گرایی؛ مراودات و تعاملات دوجانبه و متقابل است.

در این مقاله مهم ترین شاخص های بین المللی سازی مؤسسات پژوهشی که زمینه ساز دستیابی به قدرت نرم کشور در شبکه جهانی علم و فناوری است، عبارتند از:

ج-۱) اراده مشارکت و نقش آفرینی بین المللی: این شاخص ناظر بر میزان توجه مؤسسات به موضوع نقش آفرینی در برنامه های بین المللی و جهانی علم و فناوری است. نمایه های تعیین شاخص برای این محور عبارتند از: جهت گیری اسناد و برنامه های راهبردی مؤسسات در حوزه بین المللی، چشم انداز، مأموریت های تعریف شده و اهداف هر واحد پژوهشی.

ج-۲) تعریف برنامه های پژوهشی بین المللی: این شاخص، ناظر بر آن است که مؤسسات پژوهشی به شکل پیش دستانه^۱ برای دستیابی به دانش و فناوری های در لبه^۲ پروژه ها و برنامه های پژوهشی بین المللی را تعریف و اجرا می کنند تا از طریق جلب مشارکت و جذب مؤسسات، سازمان ها، پژوهشگران و دانشمندان بین المللی بتوانند از آخرین دستاوردهای این افراد در ارتقای توان علمی و فناوری خود بهره مند شوند (European science foundation, 2012).

ج-۳) مشارکت در انجام پژوهش های بین المللی: ذیل این شاخص، مؤسسات پژوهشی از طریق تسهیم منابع انسانی و مالی در انجام پژوهش های بین المللی و به اشتراک گذاشتن تخصص ها، دانش ها و تأمین بخشی از هزینه های پروژه های بین المللی می توانند از دانش ها، تخصص ها و دستاوردهای سایر شرکا بهره مند شوند.

ج-۴) جذب پژوهشگران، دانشمندان و کارکنان بین المللی: ذیل این شاخص، مؤسسات پژوهشی از طریق جذب متخصصان و کارکنان علمی و غیر علمی بین المللی تلاش می کنند از معلومات، توان تخصصی و کارشناسی این

۱ Proactive

۲ Edge of Science and Technology

افراد در پیشبرد و دستیابی به نتایج علمی و فناورانه و اهداف خود بهره‌مند شوند.
ج-۵) انتشار برون‌دادهای علمی بین‌المللی: مشتمل بر انتشار آثار علمی شامل: مقالات و کتاب‌ها و حق ثبت اختراع در سطح بین‌المللی است (منتظر، ۱۳۹۸).

ج-۶) تأسیس شعب و دفاتر بین‌المللی: مشتمل بر تأسیس شعب در سایر کشورها و جذب کارکنان خارجی در این شعب است.
 در ادامه با توجه به چارچوب نظری و شاخص‌های تعیین شده، سوابق علمی و پژوهشی مرتبط با موضوع این مقاله بررسی شده است.

پیشینه پژوهش

آثار و سوابق پژوهشی مرتبط با موضوع مقاله به شرح جدول ۱ بررسی شده است. بین‌المللی سازی مؤسسات پژوهشی موضوعی است که به‌طور مستقل در ادبیات علمی این حوزه بررسی نشده است. تنها اثر مکتوب در این خصوص گزارشی است که در سال ۲۰۱۲ توسط بنیاد علم اروپایی با هدف تعیین شاخص‌های بین‌المللی سازی مؤسسات پژوهشی صورت گرفته است. بر اساس این گزارش، دو دسته مؤسسات پژوهشی با عنوان مؤسسات تأمین مالی پژوهش و مؤسسات پژوهشی اجرایی مورد بررسی قرار گرفته و شاخص‌های بین‌المللی سازی آنها در دو گروه مجزا مشخص شده است (European science fundation, 2012). علاوه بر این با عنوان بین‌المللی سازی پژوهش و تحقیق نیز مجموعه‌ای از مقالات و تألیفات علمی در دسترس است که تمرکز آنها بر مؤسسات پژوهشی به عنوان متولیان حوزه پژوهش نیست و عمدتاً با محوریت مؤسسات آموزش عالی، شاخص‌های همکاری علمی بین‌المللی در حوزه پژوهش همانند تألیف مقاله مشترک با همکاران بین‌المللی، تعریف و انجام پروژه‌های مشترک بین‌المللی را پوشش می‌دهند.

براین اساس باید بین‌المللی سازی مؤسسات پژوهشی را همانند مراکز آموزشی تحت عنوان کلی «بین‌المللی سازی آموزش عالی» در ادبیات موجود بررسی کرد. این آثار را می‌توان در دو دسته تقسیم کرد: دسته اول آثاری هستند که بر چارچوب

نظری و مفهومی بین‌المللی سازی آموزش عالی متمرکز هستند و دسته دوم آثاری هستند که اجرایی شدن این مفهوم در سطح مؤسسات آموزشی و پژوهشی حوزه آموزش عالی را منعکس می‌کنند. در این بین دسته سومی از آثار نیز وجود دارند که تحت عناوینی چون همکاری‌های علمی بین‌المللی، جهانی‌شدن، تعاملات بین‌المللی و... شاخص‌های بین‌المللی سازی آموزش عالی را در مؤسسات آموزشی و پژوهشی تحت عناوینی متفاوت بررسی می‌کنند. برخی از مهم‌ترین آثار بررسی شده به شرح جدول ۱ است.

جدول ۱. بررسی پیشینه پژوهش

ردیف	نویسنده/نویسندگان	نام اثر	محور اصلی اثر
۱	بنیاد علم اروپایی (European science foundation, 2012)	بین‌المللی سازی مؤسسات پژوهشی	ارائه شاخص برای بین‌المللی سازی مؤسسات پژوهشی اروپا
۲	چگنی زاده غلامعلی، سیفی یوسف (چگنی) زاده، غ و سیفی، ی. (۱۳۹۱)	ظرفیت انگاره بین‌المللی در تولید قدرت نرم	تلاش برای شناخت زمینه‌های عملیاتی سازی نظریه قدرت نرم با تاکید بر ابعاد اجتماعی قدرت
۳	فاضلی (فاضلی، ۱۳۸۶)	جهانی شدن و آموزش عالی: نگاهی به روندهای جهانی در تحولات آموزش عالی و وضعیت آموزش عالی ایران	بین‌المللی شدن آموزش، یک راهبرد و سیاست انتخابی است که دولت‌ها برای مواجهه و بهره‌برداری مناسب از فرایندهای جهانی شدن به کار می‌گیرند
۴	مایلی / مطیعی (مایلی، محمد رضا؛ مطیعی، مریم، ۱۳۹۵)	قدرت نرم در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران	استفاده بیشتر جمهوری اسلامی ایران از قدرت نرم (دانش، فرهنگ و ایدئولوژی) باعث تحکیم و ارتقای جایگاه منطقه ای ایران شده است. ایران در حوزه دانش، پیشرفت‌های قابل توجهی در زمینه پزشکی، سایبری، نظامی و تکنولوژی داشته است، در حوزه فرهنگ، پیشینه غنی ایرانی و اسلامی و اشتراکات فرهنگی با کشورهای منطقه دارد؛
۵	حسینی مقدم (حسینی مقدم، ۱۳۹۶)	دانشگاه ایرانی در سپهر جهانی	نبود اجماع نظر نخبگان سیاسی در خصوص نقش بین‌المللی سازی آموزش عالی در ارتقای قدرت نرم کشور فرمایشی و از بالا به پایین بودن فرایند بین‌المللی سازی تقابل نظام جهانی با جمهوری اسلامی ایران
۶	حمیدی فر و ابراهیمی (حمیدی فر، فاطمه؛ یوسف کمال الزمان؛ منصوره ابراهیمی، ۱۳۹۶)	رهبری و مدیریت در بین‌المللی سازی آموزش عالی	تغییر در ساختار، قوانین و تشکیلات آموزش عالی براساس درک محیط و تشخیص چالش‌های ملی و بین‌المللی ایجاد تحول بنیادی در مدیریت و رهبری و بهره‌گیری از مدیریت مشارکتی تمرکززدایی
۷	خشنودی فر (خشنودی)	بین‌المللی سازی	صدور روایید برای متخصصان غیرایرانی

ردیف	نویسنده/نویسندگان	نام اثر	محور اصلی اثر
	فر. مهرنوش؛ فتحی؛ کوروش، (۱۳۹۰)	برنامه‌های درسی	جهت‌گیری بین‌المللی استفاده از زبان بین‌المللی در تدریس بازنگری در قوانین جاری
۸	امیرفضلی (امیرفضلی، ۱۳۹۵)	بررسی رابطه جهانی‌شدن و دیپلماسی فرهنگی از دیدگاه قدرت نرم	با گسترش دیپلماسی عمومی، به عنوان ابزار قدرت نرم، زمینه‌های تقویت و همبستگی میان کشورهای همسایه و سایر کشورهای دیگر خارجی را فراهم می‌کنند
۹	خوهرسندی طاسکوه (خوهرسندی طاسکوه، ۱۳۹۶)	آموزش عالی بین‌المللی	نبود سیاست فراگیر و گرایش استراتژیک خاص از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه‌ها فقدان استقلال سازمانی دانشگاه نایاب‌داری فرایند سیاست‌گذاری رسمی کردن ارائه دروس در دانشگاه‌ها به دو زبان فارسی و انگلیسی آموزش مهارت‌های ارتباطی در دانشگاه‌ها به استادان، دانشجویان و کارکنان ایرانی بازنگری معیارهای ارتقای مرتبه اعضای هیأت علمی
۱۰	برنارد اسپولسکی (اسپولسکی، ۱۳۹۲)	سیاست زبانی	اولویت‌دادن به بین‌المللی‌سازی در خانه گسترش همکاری با دانشگاه‌های معتبر جهان تعیین حوزه‌های اولویت‌دار کشور برای بین‌المللی‌سازی آموزش عالی جذب دانشجویان از کشورهای هدف
۱۱	سرکارآرانی (سرکارآرانی، ۱۳۹۸)	بین‌المللی‌شدن آموزش عالی: چالش‌ها و راهبردها	توجه به ارزش‌های انسانی رغبت به شناخت و درک عمیق سایر فرهنگ‌ها و تأکید بر احترام متقابل کسب آمادگی و مهارت لازم برای آموختن از دیگران بردباری و مدارا همراه با انعطاف‌پذیری و سعه صدر در مواجهه با امور فرهنگی دیگران

نوآوری مقاله حاضر متکی بر پوشش این خلأ در آثار علمی منتشر شده است که بر نقش بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی در ارتقای قدرت نرم کشور تمرکز دارد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

بر اساس شاخص‌های شناسایی شده، مجموع هشت مؤسسه ملی و بین‌المللی مورد بررسی تطبیقی قرار گرفتند.

مؤسسات موردبررسی در تجارب جهانی دو گروه را شامل می‌شوند؛ گروهی از آنها شامل مؤسسات سیاست‌پژوهی است که در سطح کلان و به عنوان بازوی سیاست‌گذار دولتی فعالیت می‌کنند و گروه دیگر مراکز پژوهشی‌ای هستند که در حوزه‌های موضوعی مشخص در علم و فناوری، فعال هستند. مؤسسات بین‌المللی

منتخب عبارتند از: انجمن علمی ماکس پلانک آلمان؛ مرکز ملی تحقیقات فرانسه؛^۱ مرکز برنامه‌ریزی و ارزیابی علم و فناوری کره جنوبی^۲ و مؤسسه ملی سیاست‌گذاری علم و فناوری ژاپن.^۳ جدول ۲ نتایج بررسی را نشان می‌دهد.

در سطح ملی مؤسسات منتخب عبارتند از: «پژوهشگاه دانش‌های بنیادی»، «پژوهشگاه ملی ژنتیک و زیست فناوری»، «پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی»، «پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران» و «پژوهشگاه هوافضا» که از بین هشت مؤسسه پژوهشی منتخب در «طرح ارتقا به تراز بین‌المللی در وزارت عتف» انتخاب شده‌اند (شریعتی نیاسر، ۱۳۹۷). یادآور می‌شود طرح مذکور با هدف ارتقای دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی مستعد و منتخب به تراز دویست دانشگاه برتر بین‌المللی، در بازه زمانی ده ساله از سال ۱۳۹۵ در وزارت عتف تعریف و اجرایی شده است. در انتخاب تلاش شد، هر سه حوزه علوم پایه، علوم انسانی و فنی-مهندسی را شامل شود. نتایج بررسی به شرح جدول ۲ است.

۱Max Planck

۲French National Centre for Scientific Research (CNRS)

۳Korea Institute of S&T Evaluation and Planning (**KISTEP**)

۴National Institute of Science and Technology Policy (NISTEP)

جدول ۲. شاخصهای بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی بین‌المللی منتخب

شاخص‌ها موسسه	مشارکت بین‌المللی	اجرای برنامه‌های پژوهشی بین‌المللی	مشارکت در برنامه‌های پژوهشی بین‌المللی	جذب پژوهشگران، دانشمندان و کارکنان بین‌المللی	انتشار برون‌دا‌های علمی بین‌المللی	تأسیس شعب و دفاتر بین‌المللی
انجمن علمی ماکس پلانک آلمان	ماموریت: حمایت از ارتقای علم در جهان	اجرای ۱۳۰۰ پروژه تحقیقاتی در ۸۶ موسسه ماکس پلانک با مشارکت ۵۵۰۰ پژوهشگر خارجی مهمان	همکاری با سازمان‌های بین‌المللی مشارکت در بیش از ۴,۵۰۰ پروژه بین‌المللی با بیش از ۵,۴۰۰ شریک در ۱۱۰ کشور	۲۹/۸ درصد از کارکنان ماکس پلانک خارجی‌اند. بیش از ۵۲/۲ درصد از کارکنان علمی و پژوهشی و دانشمندان این موسسه از حدود ۸۵ کشور جهان جذب شده‌اند. ۳۵/۹ درصد مدیران مؤسسات و ۵۱/۶ درصد دانشجویان دکتری این مؤسسه خارجی‌اند. ۵۷/۳ درصد از دانشجویان در سال ۲۰۱۹، از دیگر کشورها بوده‌اند	انتشار سالیانه بیش از ۱۵ هزار مقاله بین‌المللی و دریافت بیش از ۲۰ جایزه نوبل از آغاز تأسیس تا کنون	فعالیت بیش از ۱۸ زیرمجموعه در خارج از مرزهای آلمان
مرکز ملی تحقیقات علمی فرانسه	چشم انداز: راهبری پژوهش جهانی ماموریتها: پاسخ به چالشهای جهانی و مسائل بشریت	تشکیل ۳۷ واحد مشترک بین‌المللی تشکیل دفتر پژوهش که فعالیت‌های خارجی این سازمان را از طریق ۱۰ مؤسسه هدایت می‌کند پایش و شناسایی پروژه‌های ملی مناسب برای همکاری بین‌المللی	انتقال علم و فناوری به کشورهای در حال توسعه و تبادل با کشورهای توسعه یافته مشارکت در پاسخ به چالش‌های جهانی با همکاری کشورهای توسعه‌یافته نقش‌آفرینی در دیپارتمان اروپایی پژوهش و همکاری بین‌المللی مشارکت در فرایندهای سیاست گذاری اتحادیه اروپا ایجاد زمینه همکاری با کشورهای خارج از اتحادیه اروپا	۳۴ درصد پژوهشگران از سایر کشورها جذب شده‌اند فعالیت ۴هزار پژوهشگر، دانشجوی دکتری و پسادکتری از سایر کشورها	۶۰ درصد آثار منتشرشده در همکاری با یک یا چند شریک علمی بین‌المللی است انتشار مجلات علمی بین‌المللی، انجام ماموریت‌های علمی بین‌المللی و برگزاری کنفرانس‌های بین‌المللی	تشکیل ۳۷ واحد مشترک بین‌المللی با هدف تبادلات بین‌المللی مدیریت شبکه‌ای از دفاتر خارجی در نقاط کانونی علم جهانی در بروکسل (مقر اتحادیه اروپا)، واشنگتن، ریودوژانیرو، توکیو، پکن، سنگاپور، دهلی نو و پرتوریا
مرکز	در چشم انداز،	تأسیس پلتفرم همکاری‌های جهانی و	همکاری در حل موضوعات	تمرکز بر برگزاری دوره‌های آموزشی	تاکید بر انتشارات	سازماندهی دوره‌های

شاخص‌ها موسسه	مشارکت بین‌المللی	اجرای برنامه‌های پژوهشی بین‌المللی	مشارکت در برنامه‌های پژوهشی بین‌المللی	جذب پژوهشگران، دانشمندان و کارکنان بین‌المللی	انتشار برون‌دادهای علمی بین‌المللی	تأسیس شعب و دفاتر بین‌المللی
برنامه‌ریزی و ارزیابی علم و فناوری کره	مأموریت و اهداف به عنوان مؤسسه‌ای جهانی تعریف شده است	تقویت ظرفیت‌های دیپلماتیک ملی در حوزه علم و فناوری شبکه‌سازی موثر و تبادل دانش با انجمن‌های بین‌المللی، کشورهای در حال توسعه، کشورهای توسعه‌یافته و سازمان‌های بین‌المللی برگزاری دوره‌های آموزشی برای سیاست‌گذاران علم و فناوری در جهان همکاری با ۲۵ کشور و ۵۱ موسسه بین‌المللی	مشترک جهانی سازماندهی برنامه آموزشی در سطح بین‌المللی در همکاری با ISTIC ^۱ مشارکت و همکاری در تدوین اسناد سیاست‌گذاری علم و فناوری کشورهای در حال توسعه انجام پژوهش‌های بین‌المللی در کشورهای مقصد با هدف برنامه‌ریزی برای انتقال فناوری	بین‌المللی با همکاری نهادهای علمی بین‌المللی در حوزه علم و فناوری	بین‌المللی با هدف ارتقای دسترسی جامعه جهانی به برون‌دادهای یافته‌های علمی این مرکز مشتمل بر مجلات بین‌المللی، گزارش‌ها و مقالات بین‌المللی	آموزشی سیاست‌گذاری علم و فناوری و نوآوری برای سیاست‌گذاران ارشد کشورهای جهان با همکاری یونسکو و زیرمجموعه‌های آن
مؤسسه ملی سیاست‌گذاری علم و فناوری ژاپن	چشم انداز: تبدیل شدن به یکی از موسسات شبکه بین‌المللی علم و فناوری نوآوری	تشکیل شبکه متخصصان مشتمل بر بیش از ۲ هزار متخصص بین‌المللی برگزاری ۱۱ همایش بین‌المللی در خصوص آینده‌نگری علم و فناوری	تشکیل شبکه‌ای متشکل از موسسات کشورهای در حال توسعه انعقاد تفاهم‌نامه جامع همکاری با بیش از ۸ دانشگاه و موسسه پژوهشی خارجی	جذب پژوهشگران در قالب برنامه تبادل پژوهشگر با موسسات آموزشی و پژوهشی از هشت کشور جهان شبکه‌سازی بیش از ۲۰۰۰ متخصص از بخش صنعت، دانشگاه و دولت و برگزاری نشست‌های موضوعی با هدف استخراج سیاست‌ها	در همکاری با دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی ژاپن و با حمایت از همکاری‌های علمی بین‌المللی این نهادها	بر شبکه‌سازی و تعاملات بر خط متمرکز است

۱ International S&T Innovation Center for South-south Cooperation under the Auspices of UNESCO

American Association for the Advancement of Science

** ISPIM : International Society for Professional Innovation Management

بررسی داده‌های ارائه‌شده در جدول ۲ بیانگر آن است که برخی خصوصیات مطرح شده، مشترک و جهان شمول بوده و برخی خاص هستند. عزم و اراده برای تحقق اهداف بین‌المللی یکی از خصوصیات مشترک مؤسسات منتخب است؛ به عبارت روشن‌تر رؤیایپردازی برای حضور و نقش‌آفرینی بین‌المللی نه تنها در برنامه‌های راهبردی و سند چشم‌انداز مؤسسات بررسی شده بلکه در عملکرد آنها نیز عینیت پیدا کرده است. از این رو موضوع بین‌المللی سازی به نواشته‌ای روی کاغذ و در قفسه کتاب این مؤسسات بدل نشده است بلکه در قالب برنامه‌ها و اقدامات خودانگیخته و نیز مشترک بین‌المللی هویت‌بخشی شده است.

نفوذیابی و گسترش حضور در کشورهای هدف اعم از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، شکل‌دهی به شبکه‌های جهانی و بین‌المللی پژوهش با هدف جذب منابع انسانی مستعد و برتر و نیز منابع مالی شناور بین‌المللی از جمله برنامه‌هایی است که در بلندمدت زمینه ارتقای قدرت نرم کشورهای موطن مؤسسات منتخب را فراهم می‌سازد.

بر این اساس همچنان‌که مشاهده می‌شود، مراکز مورد بررسی با تکیه بر توانمندی‌ها و مزیت‌های رقابتی به‌دست‌آمده در عرصه بین‌المللی نقش‌آفرینی کرده و ضمن بهره‌مندی از فرصت‌های پیش‌رو برنامه‌های پژوهشی و فناورانه موردنیاز سازمان‌های بین‌المللی مرتبط با علم و فناوری و نیز کشورهای متقاضی را تعریف و اجرا می‌کنند. این موضوع نقش و جایگاه این مؤسسات را در نظام دیپلماسی علم و فناوری کشور موطن مشخص می‌کند. بر این اساس تقسیم‌کار روشن درکنار شکل‌گیری قوانین مشخص و سازمان‌یافته زمینه حضور بین‌المللی این مؤسسات را تسهیل کرده است.

ایفای نقش این مؤسسات به‌عنوان نهادی با رویکرد بین‌المللی، جذب متخصصان و پژوهشگران بین‌المللی، برگزاری دوره‌های آموزشی برای سیاست‌گذاران، طراحی برنامه‌های توسعه علم و فناوری در سایر کشورها و ایفای نقش فعال در شبکه علم بین‌المللی، تقویت دیپلماسی علم و فناوری کشور مبدأ این مؤسسات را به همراه دارد. دیپلماسی علم و فناوری دو بعد اصلی دارد:

تقویت قدرت نرم کشور با استفاده از توانمندی‌های علمی و فناورانه و دوم تقویت توانمندی‌های علمی و فناورانه با استفاده از ابزار سیاست خارجی و دیپلماسی. ماکس پلانک با جذب متخصصان خارجی و ایجاد شبکه‌ای از افراد و سازمان‌های همکار در سطح بین‌المللی، در واقع ابزار نفوذ کشور آلمان را در بلندمدت فراهم می‌کند. همان‌طور که مرکز برنامه‌ریزی و ارزیابی علم و فناوری کره جنوبی، با طراحی و اجرای برنامه‌های ملی توسعه علم و فناوری در کشورهای در حال توسعه، در واقع ابزار دولت کره در پیشبرد نفوذ خود و تقویت قدرت نرم این کشور است. تاکید اصلی موسسه ملی سیاست‌گذاری علم و فناوری ژاپن، ایجاد شبکه‌ای از متخصصان در سراسر جهان با محوریت این موسسه است. اهداف اصلی این مؤسسه برای تحقق چشم‌انداز گفته‌شده، عبارتند از: اعطای بورس‌های تحصیلی به متقاضیان بین‌المللی، برگزاری دوره‌های آموزشی برای سیاست‌گذاران و سیاست‌پژوهان، همکاری با سازمان‌های بین‌المللی درون چارچوب دیپلماسی فناوری ژاپن، جذب فناوری از کشورهای توسعه‌یافته و مشارکت در برنامه‌های توسعه کشورهای در حال توسعه.

اجماع‌نظر بین دولت و موسسه و وجود رویه مشخص نشان‌دهنده نظام دیپلماسی علم و فناوری در این کشورها و مشخص‌بودن نقش بازیگران مختلف درون این نظام است. بررسی کشورها و سازمان‌های همکار هر پنج موسسه منتخب نشان می‌دهد که تعارضی بین رویکرد و برنامه‌های این مؤسسات با برنامه‌های کلان حکومت وجود ندارد. در واقع در سطح کلان هر پنج مؤسسه بین‌المللی منتخب، در ساختاری منعطف و در تعامل با بازیگران اصلی نظام جهانی قرار دارند. سطح تعاملات اقتصادی و حجم بالای تعاملات علمی و فناورانه این کشورها با سایر قدرت‌های جهانی، زمینه مساعد حرکت مؤسسات به سمت «بین‌المللی‌سازی» و وجود نظام سامان‌مند علم و فناوری در این کشورها مبتنی بر تقسیم وظایف و وجود سیاست‌های کلان و چارچوب‌های روشن زمینه‌های بین‌المللی‌سازی و ارتقای قدرت نرم را فراهم کرده است.

در ادامه تجربه فرایند بین‌المللی‌سازی پژوهش در مؤسسات پژوهشی منتخب

داخل کشور به شرح جدول ۳ بررسی شده است. یادآور می‌شود داده‌های ارائه‌شده در جدول ۳ بخشی از وبگاه این پژوهشگاه‌ها و بخشی دیگر از گزارشی که این مؤسسات به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارسال کرده‌اند، احصا شده است.

جدول ۳. شاخصهای بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی منتخب ملی

شاخص‌ها موسسه	مشارکت بین‌المللی	اجرای برنامه‌های پژوهشی بین‌المللی	مشارکت در برنامه‌های پژوهشی بین‌المللی	جذب پژوهشگران، دانشمندان و کارکنان بین‌المللی	انتشار برونداهای علمی بین‌المللی	تأسیس شعب و دفاتر بین‌المللی
پژوهشگاه دانش‌های بنیادی (پژوهشگاه دانش‌های بنیادی، ۱۳۹۹) و (شریعتی نیاسر، ۱۳۹۷)	در چشم‌انداز، ماموریت و اهداف بین‌المللی شدن تعریف شده است	.	مشارکت در پروژه سرن تفاهم‌نامه‌های دوجانبه	ارائه فرصت مطالعاتی به پژوهشگران بین‌المللی	انتشار مقالات مشترک بین‌المللی برگزاری کارگاه‌های بین‌المللی	-
ژنتیک و زیست فناوری (پژوهشگاه ژنتیک و زیست فناوری، ۱۳۹۹) و (شریعتی نیاسر، ۱۳۹۷)	-	.	تفاهم‌نامه‌های دوجانبه	ارائه فرصت مطالعاتی به پژوهشگران بین‌المللی	مقالات مشترک بین‌المللی؛ ثبت پتنت: ۳	-
علوم انسانی و مطالعات فرهنگی (پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۹) و (شریعتی نیاسر، ۱۳۹۷)	-	.	تفاهم‌نامه‌های دوجانبه	.	مقالات مشترک بین‌المللی	-
شیمی و مهندسی شیمی ایران (پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران، ۱۳۹۹) و (شریعتی نیاسر، ۱۳۹۷)	-	.	تفاهم‌نامه‌های دوجانبه	ارائه فرصت مطالعاتی به پژوهشگران بین‌المللی	مقالات مشترک بین‌المللی	-
هوافضا (پژوهشگاه هوافضا ۱۳۹۹) و (شریعتی نیاسر، ۱۳۹۷)	-	.	تفاهم‌نامه‌های دوجانبه	.	مقالات مشترک بین‌المللی ثبت پتنت	-

بررسی جدول ۳، بیانگر چند نکته مهم در خصوص نقش مؤسسات پژوهشی منتخب ایران در فرایند بین‌المللی‌سازی و ارتقای قدرت نرم کشور در عرصه بین‌المللی است. مهم‌ترین این نکات عبارتند از: رویکرد بین‌المللی و حضور در عرصه جهانی عموماً در این مؤسسات مورد توجه قرار نگرفته است، رؤیا و تصویر بزرگی در خصوص چگونگی بهره‌مندی از ظرفیت‌ها و فرصت‌های بین‌المللی در این مؤسسات لحاظ نشده است، بهترین تجلی و مصداق حضور بین‌المللی در مؤسسات منتخب، انتشار مقالات بین‌المللی در نظر گرفته شده است، موضوع تعریف برنامه‌های پژوهشی بین‌المللی و مشارکت در اجرای طرح‌های پژوهشی بین‌المللی مورد توجه قرار نگرفته است، ابهام و پیچیدگی در روابط خارجی کشور با سایر کشورهای پیشرفته در حوزه علم و فناوری باعث عدم شکل‌گیری پیوندهای مهم بین‌المللی در مؤسسات منتخب، شده است.

در بین مؤسسات منتخب داخلی، «پژوهشگاه دانش‌های بنیادی» در چشم‌انداز و مأموریت و اهداف، سطح فعالیت خود را بین‌المللی تعریف کرده است. در چشم‌انداز پژوهشگاه «کسب مرجعیت در علوم پایه در دو سطح ملی و بین‌المللی» آمده است. در بین وظایف پژوهشگاه، انجام طرح‌های تحقیقاتی مشترک با مراکز داخلی و بین‌المللی، مشارکت در شبکه‌های بین‌المللی و مشارکت در رویدادهای ملی و بین‌المللی دیده شده است. در سطح سیاست‌گذاری در پژوهشگاه «شورای ارتقای بین‌المللی پژوهشگاه» در سال ۱۳۹۵ تاسیس شده است. این شورا هماهنگ‌کننده واحدها و بخش‌های مختلف برای توسعه تعاملات بین‌المللی و نیز ارتقای پژوهشگاه به تراز بین‌المللی است (پژوهشگاه دانش‌های بنیادی، ۱۳۹۹).

سایر مؤسسات منتخب ملی در اسناد خود در چشم‌انداز، مأموریت‌ها و اهداف بر سطح ملی متمرکز بوده‌اند. تأکید بر وظایف ملی موسسه و مرکزشدن بین‌فعالیت‌های ملی و بین‌المللی باعث شده است که تقابل در اندیشه سیاست‌گذاران و مدیران مؤسسات پژوهشی بین اهداف و مأموریت‌های ملی و بین‌المللی از موانع عمده بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی در ایران باشد. شاخص‌های مرتبط با تألیف مقالات مشترک با نویسندگان خارجی و انعقاد

تفاهم‌نامه‌های بین‌المللی، بیشترین فراوانی را در گزارش عملکرد مؤسسات ملی منتخب، به خود اختصاص داده‌اند. این در حالی است که در بررسی تجارب مؤسسات منتخب بین‌المللی عقد سند تفاهم همکاری یا مقالات هم‌نویسانه در گزارش‌های مبتنی بر خوداظهاری آنها درج نشده است. به عبارت روشن‌تر ممکن است شاخص‌های علم‌سنجی این موضوع توسط پایگاه داده‌های علم‌سنجی از قبیل کیو.اس، شانگهای، وب.آف. ساینس و تایمز لحاظ شود اما خود این مؤسسات، هویت و کنشگری خود در عرصه بین‌المللی را با این شاخص‌ها گره نزده‌اند، از این رو در گزارش‌های منتشرشده ردپایی از چنین شاخص‌هایی دیده نمی‌شود.

بررسی تجربه مؤسسات منتخب بین‌المللی بیانگر آن است که عمدتاً بر ماهیت و هویت‌یابی بین‌المللی تاکید شده است. این ماهیت با انعکاس در اهداف و ماموریت‌ها و نیز با پیوند بین وظایف و مسئولیت‌های سطح ملی و بین‌المللی مؤسسات، چارچوبی برای عملکرد آنها فراهم کرده است. در این چارچوب، نقش و جایگاه موسسه در سطح ملی و نیز در نظام دیپلماسی علم و فناوری کشور مشخص است. این تقسیم کار ملی مؤسسات پژوهشی را به بازیگرانی محوری و نقش‌آفرین در پیشبرد برنامه‌های دیپلماسی علم و فناوری کشورها و ابزار پیشبرد قدرت نرم کشور تبدیل کرده است.

نبود اسناد بالادستی که به صراحت بین‌المللی سازی مؤسسات پژوهشی را با شاخص‌های خاص مؤسسات تعیین کنند، منجر به نبود وحدت رویه و هماهنگی بین مؤسسات پژوهشی سطح ملی شده است. از سویی وضعیت بین‌المللی شدن در مؤسسات بیش از هر چیز مبتنی بر سعی و خطاست. به عبارت روشن‌تر هریک از مؤسسات بر حسب مصوبات وزارت عتف؛ تشخیص شوراها و سیاست‌گذاری و نیز مدیران مرتبط به صورت منتخب، جلوه‌ها و فعالیت‌های خاصی را کانون توجه خود قرار می‌دهند که لزوماً از رویکرد، راهبرد و مدل مفهومی خاصی در حوزه بین‌المللی سازی تبعیت نمی‌کنند.

مجموعه یافته‌های فوق در جلساتی با حضور صاحب‌نظران و متخصصان این حوزه مشتمل بر ده نفر از مدیران بین‌الملل دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی،

متخصصان حوزه روابط بین‌الملل و بین‌المللی شدن آموزش عالی ارائه و نظرات خبرگان احصا شده است. مهم‌ترین نکات این نظرسنجی به شرح جدول ۴ است:

جدول ۴. اولویت‌های ایفای نقش مؤسسات پژوهشی در ارتقای قدرت نرم کشور

اولویت راهبردی	سطح
سیاست‌های کلان بین‌المللی سازی نظام حکمرانی	ملی
سیاست‌های بین‌المللی سازی موسسه	نهاد/موسسه
انعکاس راهبرد بین‌المللی شدن در اسناد و ماموریت‌های موسسه	نهاد/موسسه
برنامه‌های اجرایی مشخص بین‌المللی سازی	نهاد/موسسه
نظام دیپلماسی علم و فناوری	ملی
تعامل مثبت کشور در فضای سیاسی بین‌المللی	ملی/جهانی
توانمندی قابل‌ارائه پژوهشگران و اعضای هیات علمی در سطح بین‌المللی	خرد

بر این اساس، بین‌المللی سازی مؤسسات پژوهشی نیازمند بسترسازی در سطح ملی و نیز در سطح نهادی است. این بسترسازی با تعریف بین‌المللی شدن، فهم موضوع و نیز روشن شدن اهداف بین‌المللی سازی هر موسسه بر اساس برنامه‌ها و شرح وظایف آن موسسه است. بر این اساس هر موسسه‌ای بر اساس چشم‌انداز و ماموریت‌هایش و نیز توانمندی‌ها و ظرفیت‌های خود و با ترسیم آینده خود با این رویکرد، شاخص‌هایی منحصر به فرد خواهد داشت. رسیدن به این نتیجه نیازمند بسترسازی توسط سیاست‌گذاران و مجریان این حوزه است. در سطح کلان تعیین چارچوب‌های نظام دیپلماسی علم و فناوری کشور و تبیین نقش و جایگاه مؤسسات پژوهشی در کنار سایر کنشگران درون این نظام، بین‌المللی سازی مؤسسات را هدفمند و منطبق با سیاست‌های کلان کشور در دستیابی به قدرت در نظام بین‌المللی به بخشی از ماهیت مؤسسات تبدیل خواهد کرد.

نتیجه‌گیری

در جهان امروز مؤسسات پژوهشی نقش روزافزونی در تولید قدرت و ثروت ملی کشورها ایفا می‌کنند. این اثربخشی در چارچوب قدرت نرم کشورها نیازمند نقش‌آفرینی مؤسسات پژوهشی به عنوان بازیگری فعال در سپهر بین‌المللی است. ارتقای توانمندی‌ها و ظرفیت‌های موسسه به عنوان ابزار کسب قدرت و پرستیژ در

عرصه بین‌المللی، مستلزم پیوستن آن به شبکه علم جهانی است. پرداختن به مسائل مشترک جهانی، همان‌طور که در مأموریت و اهداف هر پنج مؤسسه منتخب بین‌المللی ذکر شده است، مشارکت در طرح‌های پژوهشی بین‌المللی، جذب متخصصان و پژوهشگران مستعد از ملیت‌های مختلف به عنوان استاد، پژوهشگر و کارمند در برنامه‌های اجرایی مؤسسه از ابزار پیوستن به این شبکه است.

لزوم پیشبرد هم‌زمان سیاست «نگاه به درون» مبتنی بر انجام اصلاحات و اعمال سیاست‌های بین‌المللی‌سازی در داخل و «نگاه به بیرون» مبتنی بر سیاست‌های جهان‌گرایی، گسترش ارزش‌ها و هنجارهای مشترک جهانی، تعامل سیاسی با دیگر کشورها به‌ویژه اعضای اصلی شبکه علم جهانی در سطح کلان، حائز اهمیت است. در واقع بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی در گام نخست، مستلزم فراهم بودن زمینه‌های مساعد بین‌المللی، ملی و فروملی شامل (نهادی و فردی) است.

نقش و جایگاه کشور در نظام بین‌المللی و منطقه‌ای، سطح روابط با قدرت‌های بزرگ جهانی و منطقه‌ای و شکل روابط بین‌المللی کشورها مبتنی بر تعامل یا تقابل با نظام جهانی مهم‌ترین عامل زمینه‌ساز در سطح بین‌المللی است. در سطح ملی سیاست‌های کلان کشور و وجود «اراده سیاست‌گذار» برای تحقق بین‌المللی‌سازی که در اسناد کلان منعکس می‌شود و نیز وجود نظام سامان‌مند که در آن نقش نهادها و کارگزاران مرتبط و جایگاه آنها کاملاً مشخص است، مهم‌ترین عامل بسترساز برای بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی است.

در سطح نهاد داشتن چشم‌انداز بین‌المللی و انعکاس آن در سیاست‌ها و برنامه‌های مؤسسه نشان از شکل‌گیری اراده لازم در سطح تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران مؤسسه برای بین‌المللی‌سازی است. تعریف گستره اهداف به صورتی که هم‌زمان سطح فراملی و ملی را دربرگیرد و تنظیم برنامه‌های اجرایی مؤسسه در راستای تحقق این اهداف، مهم‌ترین محورهایی است که زمینه بین‌المللی‌سازی مؤسسه را فراهم می‌کند.

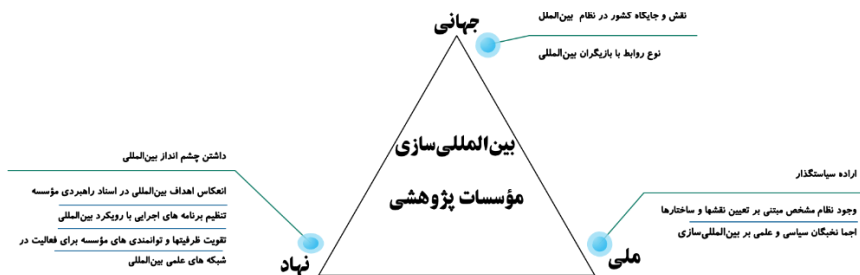
در صورت عدم تحقق شاخص‌های ذکرشده و عدم توجه به لزوم تعریف

بین‌المللی شدن در برنامه‌های کلان و در سطح سیاست‌های مؤسسه، سایر اقدامات همانند انتشار مقالات مشترک، عقد تفاهم‌نامه‌های بین‌المللی، بازدیدهای خارجی، مشارکت در رویدادهای علمی بین‌المللی و سایر برنامه‌های اجرایی تنها می‌تواند همکاری‌های علمی بین‌المللی مؤسسه را در حوزه‌های پراکنده توسعه دهد. در شرایطی می‌توان این برنامه‌های اجرایی را به عنوان شاخص بین‌المللی‌سازی مؤسسه در نظر گرفت که در چارچوب سیاست‌های کلان و نقشه راه مشخص مؤسسه برای تبدیل شدن به مؤسسه‌ای بین‌المللی باشد.

حضور بین‌المللی مؤسسات پژوهشی باید در مدار تولید قدرت و ثروت کشور قرار داشته باشد. تجربه مؤسسات منتخب غیرایرانی بیانگر آن است که از رهگذر نقش‌آفرینی بین‌المللی چند دستاورد ملموس حاصل شده است: نفوذ در فرایندهای سیاست‌گذاری، توسعه علم و فناوری کشورهای هدف؛ جذب استعدادهای برتر کشورهای هدف در مؤسسات مبدأ شکل گرفته است؛ حضور مؤسسه در کشورهای هدف از طریق تأسیس شعب و هدایت منابع علمی و انسانی این کشورها در مسیر اولویت‌های پژوهشی تعیین‌شده و همچنین مشارکت و تعامل سازنده با سازمان‌های بین‌المللی مرتبط از قبیل یونسکو، او.ای. سی.دی و بانک جهانی.

در پایان برای هویت‌یابی و عینیت‌بخشیدن به تصویر مطلوب نقش‌آفرینی مؤسسات پژوهشی کشور در شبکه‌های جهانی علم و فناوری لازم است، اجماع‌نظر میان ذی‌نفعان در سطوح تحلیل گفته‌شده حاصل شود؛ به عبارت روشن‌تر پژوهشگران در سطح تحلیل خرد، مدیران مؤسسات پژوهشی در سطح تحلیل میان و سیاست‌گذاران پژوهش کشور در سطح تحلیل ملی باید در خصوص تصویر بزرگ آینده و چگونگی حصول به آن اجماع‌نظر حاصل کنند.

در پایان، تحقق هم‌زمان اولویت‌ها در سه سطح کلان/جهانی، ملی، و نهادی به شرح شکل ۳ برای تحقق بین‌المللی‌سازی مؤسسات پژوهشی و به‌کارگیری این ابزار برای تقویت قدرت نرم کشور پیشنهاد می‌شود.

شکل ۳. اولویت‌های بین‌المللی سازی مؤسسات پژوهشی

در سطح کلان اتخاذ راهبرد تعامل با بازیگران اصلی نظام جهانی، ارتقای سطح همکاری‌ها با سایر کشورها به‌ویژه بازیگرانی که نقش گره‌های اصلی در شبکه جهانی دانش را ایفا می‌کنند و ارتقای سطح روابط با این کشورها به ائتلاف و هم‌گرایی منجر به ایجاد زمینه و بستر مناسب برای نقش‌آفرینی نهادها و بازیگران ملی برای تحقق هدف بین‌المللی شدن و ایفای نقش به‌عنوان کارگزاران تحقق قدرت نرم کشور می‌شود.

در سطح ملی، اجماع نخبگان سیاسی و علمی بر بین‌المللی سازی و تدوین قوانین تسهیل‌گر در این حوزه در کنار استقرار نظام دیپلماسی علمی کشور از اولویت‌های اصلی است. نظام دیپلماسی علمی که در آن هم‌زمان نقش و جایگاه ساختارها و کارگزاران، تقسیم کار بین آنها و روابط روشن و چابک درون این نظام تبیین شده باشد.

در سطح نهاد اراده سیاست‌گذاران برای «بین‌المللی شدن» در چشم‌انداز و اسناد راهبردی نهاد اهمیت دارد. مأموریت‌های بین‌المللی، اهداف بین‌المللی و برنامه‌های اجرایی بلندمدت و نیز برنامه‌های کوتاه‌مدت موسسه باید با رویکرد بین‌المللی تدوین شود.

دستیابی به این چشم‌انداز نیازمند تقویت توانمندی‌ها و ظرفیت‌های داخلی مؤسسه برای ایفای نقش فعال در شبکه جهانی علم و جذب همکاری‌های علمی بین‌المللی به‌عنوان شریک توانمند در سطح جهانی است.

منابع و مآخذ

- اسپولسکی، ب. (۱۳۹۲). سیاست زبانی. دامغان: دانشگاه دامغان.
- امیرفضلی، م. (۱۳۹۵). بررسی رابطه جهانی شدن و دیپلماسی فرهنگی از دیدگاه قدرت نرم. پژوهش در علوم و مهندسی. تهران: -
- پژوهشگاه دانش‌های بنیادی. (۱۳۹۹، ۱۲۷). بازیابی از پژوهشگاه دانش‌های بنیادی: [/http://ipm.ir](http://ipm.ir)
- پژوهشگاه ژنتیک و زیست فناوری. (۱۳۹۹، ۱۲۷). بازیابی از پژوهشگاه ژنتیک و زیست فناوری: <http://nigeb.ac.ir>
- پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران. (۱۳۹۹، ۱۶). بازیابی از پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران: [/http://ccerci.ac.ir](http://ccerci.ac.ir)
- پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. (۱۳۹۹، ۱۶۵). بازیابی از پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی: <https://www.ihcs.ac.ir/fa>
- پژوهشگاه هوافضا. (۱۳۹۹، ۲۰۵). بازیابی از پژوهشگاه هوافضا: <http://ari.ac.ir>
- چگنی زاده، غ و سیفی، ی. (۱۳۹۱، ۳(۱۵)). ظرفیت انگاره بین‌المللی در تولید قدرت نرم. روابط خارجی، ص. ۲۰۳-۲۴۲.
- حسینی مقدم، م. (۱۳۹۶). دانشگاه ایرانی در سپهر بین‌المللی: بین‌المللی شدن آموزش عالی و آینده دانشگاه در ایران. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- حمیدی‌فر، فاطمه؛ یوسف کمال الزمان؛ منصوره ابراهیمی. (۱۳۹۶). رهبری و مدیریت در بین‌المللی سازی آموزش عالی. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۷۱-۴۹.
- خرسندی طاسکوه، ع. (۱۳۹۶). آموزش عالی بین‌المللی، استراتژی‌ها و شرایط امکان. تهران: پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- خشنودی‌فر، مهرنوش؛ فتحی؛ کوروش. (۱۳۹۰). روند بین‌المللی سازی برنامه‌های درسی با رویکرد آموزش از راه دور. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۷۷-۱۰۶.
- سرکارآرانی، م. (۱۳۹۸). بین‌المللی شدن آموزش عالی: چالش‌ها، راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌ها. اطلاعات سیاسی اقتصادی، ۱۸۳-۱۸۴.
- شریعتی نیاسر، م. (۱۳۹۷). گزارش پروژه ارتقا و تبدیل پنج دانشگاه و پژوهشگاه به تراز

- ۲۰۰ دانشگاه برتر دنیا. تهران، معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. تهران: معاونت آموزشی وزارت عتف.
- فاضلی، ن. (۱۳۸۶، بهار). جهانی شدن و آموزش عالی، نگاهی به روندهای جهانی در تحولات آموزش عالی و وضعیت آموزشی ایران. *فصلنامه علوم اجتماعی*، ص. ۱-۴۱.
- فوکو، م. (۱۳۹۲). *قدرت و دانش*. تهران: هرمس.
- کاستلز، م. (۱۳۸۳). *عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ*. تهران: طرح نو.
- مایلی، محمدرضا؛ مطیعی، مریم. (۱۳۹۵، پاییز). *قدرت نرم در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه علمی مطالعات روابط بین الملل*، ص. ۱۹۰-۲۰۹.
- منتظر، غ. (۱۳۹۸). *دستنامه سندج*. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- نای، ج. (۱۳۹۳). *قدرت و دانش*. تهران: نشر نی.

- Brian , L. (2015) *Learning from the Globalization of an Emerging Economy Firm* .London: Palgrave Macmillan.
- CERN. (2019) *CERN* .
- Council, B .(۲۰۲۱). *Policy Inshght Global Biritain: The UK's Soft Power Advantage* .London: Biritish council.
- European science foundation. (2012) *Indicator of Internationalisation of Research Institution* .brussels: EU.
- European science fundation. (2012) *Indicator of Internationalisation Of Research Institution* .Brucssle: Eu.
- Hazelkorn, E .(۲۰۱۷). *Global Rankings and the Geopolitics of Higher Education: Understanding the Influence and Impact of Rankings on Higher Education* .London and New York: Routledge.
- Knight, J .(۱۹۹۷). *Internationalization of Higher Education. A Conceptual Framework* در J. Knight ,*Internationalization of Higher Education in Asia Pacific Countries* .Amsterdam: European Association for International Education.
- Nye, J .(۲۰۰۴). *Soft Power: The maens of success in world politics* .New York: Public affairs.
- Rouse, J .(۱۹۹۶). *Power and Kowledge* در G. Gutting ,*The Cambridge Companion to Foucault* (ص. ۹۳-۱۱۵). Cambridge : Cambridge University Press.
- Trilokekar, , R., Masri, A.E, Masry, H.E .(۲۰۲۰, ۳ ۵۰). *Power, Politics and Education: Canadian Universities and International Education in an Era*

of New Geopolitics., 50(3). (Canadian Journal of Higher Education . ص. ,
۹۵-۷۹.

USC Center on Public Diplomacy .(۲۰۱۹) .A Global Ranking of Soft Power
2019 .USC Center on Public Diplomacy.

Yang, R ,۲۰۱۰) .June .(Soft Power and Higher Education: An Examination of
China's Confucius Institutes. ص. ۲۴۵-۲۳۵ .

References

- Amirfazli. M (1395) Investigating the relationship between globalization and cultural diplomacy from the perspective of soft power. Research in Science and Engineering. Tehran: .(in persian)
- Brian Li, Maya Kumar, Mary Ann Von Glinow (2015). Learning from the Globalization of an Emerging Economy Firm. Palgrave Macmillan, London British Council (2021). Policy Insight Global Britain: the UK's soft power advantage. Available at: <https://www.britishcouncil.org>
- The Age of Information, Economics, Society and Culture, Translator: Ahad Aliqlian; Tehran: New design. .(in persian)
- Cheginizadeh, G., and Seifi, Y. (1391). The capacity of the international idea to produce soft power. Foreign Relations, 4 (3 (15 in a row)), 203-242. .(in persian)
- CERN accelerating science (2019). In: <https://home.cern/>
- European science foundation. (2012) Indicator of Internationalisation of Research Institution. In: <http://archives.esf.org>.
- French National Centre for Scientific Research (CNRS) Site. (2020) Available in: <http://www.drei.cnrs.fr>
- Foucault, Michel (1392). Knowledge and power. Mohamad Zamiran. Tehran: Hermes Publications. (in persian)
- Fathi Vajargah, K., and Ebrahimzadeh, A., and Faraj Elahi, M., and Khoshnoodifar, M. (1390). The process of internationalization of curricula with the distance education approach in Iranian higher education. A New Approach in Educational Management, 2 (2 (6 in a row)), 77-106. .(in persian)
- Fazeli, Nematollah, "Globalization and Higher Education: A Look at Global Trends in Higher Education Developments and the Status of Higher

- Education in Iran", 2007. Available at: www.farhangshenasi.com/persian.(in persian)
- Hosseini Moghadam, Mohammad Iranian University in the International Sphere: Internationalization of Higher Education and the Future of Universities in Iran. Tehran: Research Institute for Cultural and Social Studies. 1396.(in persian)
- Hamidifar Fatemeh, Yousef Kamar al-Zaman, Ebrahimi Mansoura. Leadership and management in the internationalization of higher education. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education. ۱۳۹۶; 23 (1): 49-71. .(in persian)
- Hazelcorn, E(ed.). (2017). Global Rankings and the Geopolitics of Higher Education: Understanding the Influence and Impact of Rankings on Higher Education, Policy and Society. Routledge.
- Joseph Rouse, "Power/Knowledge", in. The Cambridge Companion to Foucault. Edited by Garry Gutting(Cambridge University Press, reprinted 1996), P.P 93-115.
- KISTEP brochure.(2019). Available:// in:kistep.re.kr
- Knight, Jane (1997) " Internationalization of Higher Education. A Conceptual Framework", in J. Knight & H. De Wit (Eds.) Internationalization of Higher Education in Asia Pacific Countries, Amsterdam: European Association for International Education.
- Max-Planck- Gesellschaft(2020).Available in: <https://www.mpg.de>
- Miley, Mohammad Reza, Matiei, Maryam. (1395). Soft power in the foreign policy of the Islamic Republic of Iran. Journal of International Relations Montazer, Gholam Ali (1398). Sanandaj Manuscript. Tehran: University Publishing Center.20 Studies 9 (35), 190-20.(in persian)
- National Institute of Science and Technology Policy (NISTEP)(2020). Available in <http://www.nistep.org.ja>
- Nye, J.(2004). Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs
- Nay, Joseph (1392). The future of power. Translated by Ahmad Azizi. Tehran: Ney Publishing. second edition.(in persian)
- Sarkar Arani. Internationalization of Higher Education: Challenges, Strategies, Policies and Programs. Political and economic information December and December 2002 No. 183 and 184. .(in persian)

- Shariati Niasar, Mojtaba et al. (1397). Report on the project of upgrading and converting five universities and research institutes to the level of 200 top universities in the world. Tehran, Deputy Minister of Education, Ministry of Science, Research and Technology. .(in persian)
- Spolski, Bernard (1392). Linguistic politics, translated by Mehdi Erfani, Aboutaleb Iranmehr, Hossein Davari. Damghan: Damghan University Press.(in persian)
- Sebastian Herreros,Keiji Inoue. 2017.Innovation and SME Internationalisation in Korea and Latin America and the Caribbean: Policy Experiences and Areas for Cooperation.ECLUC.
- Stratman,Martin.(2021) Cooperations are an expression of our scientific freedom.
- The USC Center on Public Diplomacy(2019). A Global Ranking of Soft Power 2019. Available at: <https://softpower30.com/wp-content/uploads/2019/10/The-Soft-Power-30-Report-2019-1.pdf>
- Trilokekar, R., Masri, A.E, Masry, H.E.(2020). Power, Politics and Education: Canadian Universities and International Education in an Era of New Geopolitics. Canadian Journal of Higher Education, 50(3), 79-95.
- Upadhyay, Rajeev Kumar, Paradigm Shift in the Concept of Sustainable Development in Times of Globalization (March 7, 2015). Abhinav National Monthly Refereed Journal of Research in Commerce & Management Volume 4 , Issue 3 (March, 2015), Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2589469>
- Yang, Rui. Soft Power and Higher Education: An Examination of China's Confucius Institutes. Globalization,Societies and Education. Vol.8, No.2, June 2010, 235-245.